

עטרת

תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברותא הגרמ"י שניידר שליט"א

זמן פרישה ממלאכה

ב"ב 6:32

פרשת

ויקרא

◆◆◆

שנת

תשפ"ה

◆◆◆

גליון 297

ערבי "פסחים"

אפשר לקחת ישראלית, הרי בכל מילה או ביטוי שלא כראוי וכשלים בלא נורא של אלמנה ויתום לא תענון...
הי אומר רבינו שבסך הכל כל המצות הנאפות הם כשרות בלי שום חשש חמץ... ואף המצות הפשוטות אינן חמץ.

לשמה או לשם הכסף..

שאלה: אחד העוסקים באפיית המצות הכריז "כל מה שאני עושה בעסק המצות הוא לשם הכסף", מה דין המצות. תשובה: אין אמירתו מגרעת כלום בפרט לענין לשמה של מצות דילפינן ומשמרתם את המצות, דאין זה סתירה שיעשה לשם הכסף, וזומה למה שאמרו בזבחים דף ג' ע"א דלא מינה לא מחריב בה. ובדומה לזה הק' ר' אלחנן דסופר סת"ם שכותב בשביל להרויח יקלקל הלשמה, והארכנו בזה באילת השחר זבחים דף ב' סוע"ב ע"ש. הוסיף רבינו - באמת כולם מתכוונים בשביל הכסף, רק שהוא הוציא בפיו את מה שחושבים כולם.

צריך לבוא לדרשה

אחד טען שדרשת שבת הגדול הוא חובה על הרב לדרוש, אבל אין חיוב על הציבור לבוא לשמוע, ואמר לו רבינו, שאין זה נכון, כי משום "כבוד התורה" צריך לבוא, כי אם לא יבואו לדרשה, וכי למי ידחש הרב... והביא את המעשה הנורא עם סבו של הגרעק"א המובא בספר חוט המשולש כשהיתה פגיעה ברב בנוגע לדרשה.

ביעור חמץ, ובדיקתו

"ליקר" חשש חמץ

וכן "ויסקי", ואמר שפעם הביא לו קרוב משפחה בקבוק ויסקי, בן חמשים שנה כמדומני, ואמר לו רבנו מה המעלה בזה שהוא בן חמשים? רק שהוא כבר חמשים פעמים "חמץ שעבר עליו הפסח". והי' אומר דאף אם קנאו מיד שומר תורה ומצות שמוכר את חמצו לנכרי, בכל זאת עד שהגיע לידו, יתכן שהי' כמה שנים אצל יהודי שלא מכר חמצו, ונאסר כבר.

כיסוי בגדים

כתב הרמ"א דכיסים או בתי יד של בגדים שנותנים בהם לפעמים חמץ צריכין בדיקה. והיינו משום שהיה הדרך להכניס בהם חמץ לפעמים. ובזמנינו כמדומה שאין דרך בני אדם להכניס חמץ בכיסוי בגדיהם. ועכ"פ בגדים שנתכבסו בחומרי כביסה, נפסל החמץ שהיה בכיסים מאכילה, וא"צ בדיקה, רק אם הי' בתוך שקית ניילון, לא נפסל, לכן בבגדי ילדים וכדו' שיש לחוש שהכניסו שם חמץ, צריך לבדוק שלא נשאר כזית בשקית. [ובתי יד שכתב הרמ"א אפשר דכוונתו לכפילות השרוול], וכן הקפלים שעושים בתחתית המכנסים "מנגוט" מצוי שם הרבה חמץ.

[א"ה, וזכורני שהי' יושב רבנו סמוך לחלון, הרבה זמן, עם מברשת ביד, ובודק ומנקה את הכפלים שבמכנסים, והכיסים].

להורות לרבים - זהירות מחמץ

סיפר רבינו שפעם אחת הי' חשש חמץ בעלי התה, [שהיה כמין אבק על העלים], וזכור האיך שמרן הגר"ז זצוק"ל ישב ובדק כל עלה ועלה לראות שהוא נקי מחמץ. וכששאלו למה כל הטירחא הזאת, וכי אי אפשר להסתדר בפסח בלי עלי תה? אמר רבינו שכנראה העיקר הי' "להורות לרבים", שיש להזהר בזה.

כאשר זוכים בחסדו ית"ש להתקרב "יום יום" לימים הגדולים "מי הפסח" הבעל"ט, ומשיך בעז"ה להביא כפי מה שיעלה רצון מאתו ית"ש, ונביא בגליון זה בעזה"ל מהדברים הנוגעים "עד לשבת ערב פסח".

צפית "לישועה"

מראש חודש ניסן הי' דן רבינו, הרי מחכים שיבוא משיח "לפני פסח", ונזכה עוד בשנה זו להקריב קרבן פסח, אך מהיכן יביאו כ"כ הרבה כבשים, בשביל "כל" כלל ישראל. וסיפר ששמע שבמדינת אוסטרלי" ישנם "מליוני" כבשים. ממילא כנראה יזמין הקב"ה דרך להביאם לירושלים.

טבילת "כלים"

ומתחילה נראה בעז"ה כמה דברים בנוגע ל"טבילת כלים", היות שבימים אלו מצוי הרבה "טבילת כלים" חדשים.

~ כבר לפני כעשרים שנה, אמר לי רבנו "שלא לברך" על טבילת כלים כלל. היות וכיום ישנן "מניות" שנועשים "שותף" במפעל, ממילא יתכן גם מפעל שבמדינות הרחוקות ומנוהל ע"י גוים, בכל זאת יש בו ג"כ "שותפות ישראל", ואין ראוי להיכנס לספק ברכה לבטלה.

~ כלי "פלסטיק" אמר שא"צ טבילה.

~ כלי "חשמל", כמו קומקום חשמלי - גם נשלף, וכדו', אמר בשם מרן החזו"א זצוק"ל שא"צ טבילה. וכן נהג בעצמו, גם בקומקום נשלף שהי' כולו "מתכת".

~ בקבוקים שממלאים בהם יין ביתי, יש להטבילם לפני המילוי. [והרה"ג ר' לייבוש ובר שליט"א הי' מביא לרבנו בקבוקי זכוכית "טבולים" כדי למלאות בהם מהיין שהי' עושה רבנו].

ואמנם בקבוקים שבאו מלאים מהיקב, לא הי' שופך מהם את היין מיד, רק הקפיד שלא "להחזיר" לבקבוק כלום.

הערה נחוצה

היות ורבו מאד המטבילים בימים אלו ברצף "יומם ולילה", נחסרים עי"ז "כמויות גדולות" של מים. [ואף האחראים על המקואות, קשה להם לעקוב בכל שעה ושעה], לכן כל אחד כשבא להטביל "כלים", עליו לשים לב לבדוק אם לא חסר מים - יותר מהרגיל - כי יתכן שחסר ח"ו משיעור מקוה.

[ואף אם יש עדיין שיעור בצמצום, מבואר ברמב"ם [הביאו הרמ"א] שכחוזרים ושופכים מהכלי למקוה, פוסלים בזה את "כל" המקוה. וראוי למטבילי הכלים, להוציא את הכלי מהמים כשהוא "הפוך", ובכך יציל את המים שבכלי, שלא ייעשו שאובין].

זהירות - בן אדם לפניך!

באפיית המצות יש להזהר בב' חלקים, א' בין אדם למקום - שיצאו המצות בתכלית הכשרות ללא חשש חמץ ח"ו, ב' בין אדם לחבירו - שלא לרדות בפרך עם העובדים, והשני חמור מן הראשון. וכידוע כמה הזהיר רבי ישראל סלנטר על כך, היות ורוב העוסקים במצות היו נשים אלמנות וכדו' אמר ר"י שיותר יש להזהר מלצער ח"ו אלמנה באיזה דיבור, מהזהירות בכשרות.

ומספר רבינו שפעם בחו"ל היה ויכוח בין שתי בנות ממשפחות גדולים, כשצריך לקחת משרתת לבית, אם עדיף לקחת בת ישראל [שבדרך כלל היו אלמנות ויתומים], או משרתת נכרית. וכל אחת טענה בצדק, אחת אומרת האיך יתכן לקחת נכרית הבית זי וועט דאך טרײַ מאכטן די קיך - היא הרי תטריף את המטבח! והשניה טענה בצדק האיך

פרשת השבוע - לעשות "נחת רוח" ליצורו

לשם הנחת רוח. ופרש"י נחת רוח לפני הקב"ה שאמר ונעשה רצונו. באמת בכל המצות יש נחת רוח להקב"ה בקיומן, ומ"מ א"צ לחשוב בפירוש שעושה בזה נחת רוח, ורק בקרבן חידשה תורה שיחשוב כן להדיא.

בדיקת חמץ

זהירות מדיבור

הבודק חמץ ומיד אחר הברכה בדיקת מקום שאין מכניסין בו חמץ, ואח"כ הפסיק בדיבור קודם שהמשיך למקום החייב בבדיקה, הוי הפסקה, וצריך לחזור ולברך. דבדיקת מקום שאין מכניסין בו חמץ לאו שמה בדיקה.

ולא דמי לגביל לתורא דלא הוי הפסקה, כיון שזה דבר הצריך לעשות, משא"כ מקום שאין מכניסין בו חמץ א"צ בדיקה כלל.

מדיני ה"בדיקה"

בזמניו שמונקים את הבית הדק היטב לקראת הפסח, מן "הדין" יש לפזר פתיתים לפני בדיקת חמץ, כדי שלא ברכתו "לבטלה", ועל דרך מש"כ לחוש לזה בשער הציון סי' תל"ב סק"ב. אך יש לעוטפם היטב עם נייר וכדו' כדי שלא יתפוזר פירוהם על הארץ.

ויש ליתן חתיכה אחת גדולה "שיש בה כזית" היות ולהרבה פוסקים אין חיוב בדיקה על פחות מכזית. [וצירוף לא שייך רק בכלי, אבל הבית אינו מצרף החתיכות להיחשב כזית].

ויראה שאדם אחר יפזר את הפתיתין ולא הבודק עצמו. ועצה טובה שמי שמניח את הפתיתים ירשום לעצמו את המקומות שהניח, כדי שאם לא ימצאו אח"כ אחד מהם, ידע לנכון את מקומו. [א"ה וראוי שבני הבית יבררו היכן המקומות שהושכחו לנכרי מיום י"ג שאין בהם חיוב בדיקה, ולא יניחו שם את הפתיתים].

~ מי ששכח לברך וכבר סיים את הבדיקה, דמבואר בשו"ע שאינו יכול לברך רק למחר בשעת שריפה, מ"מ אם יחזור ויכניסו חמץ בבית, מתחייב בבדיקה מחדש, ויכול לברך ולבדוק.

~ מי שבדק חמץ בשליחות חבירו, ובירך השליח על הבדיקה כמבואר בפוסקים, לא יוכל שוב המשלח לברך למחר כשמבער את החמץ בעצמו, כיון שכבר בירך השליח בשבילו בשליחותו.

~ שאלה: מי שצריך לבדוק חמץ בביתו, וצריך לסייע לאביו המבוגר בבדיקת חמץ, איזה יקדים בביתו, או אצל אביו.

תשובה: יבדוק תחילה עם אביו, [ואביו יברך הברכה בעצמו כיון שבדוק עמו יחד], ואח"כ יבוא לביתו לבדוק, דבדיקת ביתו רמיא עליה טפי, ואין חשש שאחרי שיתעייף בבדיקה הראשונה ינוע מלבדוק בביתו. ~ המבער חמצו של חבירו, יש לו מצוה, כמבואר בב"ק דף צ"ח ע"ב דחמץ הכל מצווין עליו לבערו, אך אינו מברך ע"ז.

~ מזהיר רבינו מאד לבדוק במקור ובמקפיא, שהרבה פעמים משאירים שם עוגות וכדו', [וגם אחרי שניקו מצוי שאורזים היטיב ומניחים במקפיא במחשבה להשתמש בו קודם הפסח, ובסוף שוכחים אותו שם].

הפקר פחים וכו'

~ שאלה: מי שרוצה להניצל מבל יראה בחלקו בפחי אשפה של הבנין, שמא יש בהם חמץ, ורוצה להפקיר חלקו, אך אין לפניו שלשה, אם יכול להפקיר דרך הטלפון שישמעו שלשה אנשים ביחד כשמפקיר.

תשובה: כיון שהדין שלשה בהפקר, הוא רק מדרבנן, יש לסמוך דבכהאי גוונא חשיב נמי ככפני שלשה.

~ אין צריך להשתדל שיהי' לו חמץ לשרוף, ואם גמר את כל החמץ קודם י"ד, לא הפסיד מצוה.

תענית בכורים

והבכורות מתענין בו בע"פ. ושאל רבינו מהגאון ר' מאיר בן שלמה שליט"א ראש ישיבת "תורת - חסד" באלעד, כאשר עושים בישיבה סיום המסכת שלמדו, בסוף הזמן, ויש תלמידים בכורים שרוצים להשאיר את הסיום לערב פסח, אם כשיהיו במעמד הסיום, יהא נחשב שגם הם סיימו כבר, ולא יוכלו יותר לסיים בערב פסח, או מספיק מה שאינם מסיימים בעצמם.

והשיב רבינו שיצאו לחוץ בשעת אמירת הסיום. ולגופו של דבר שמשאירים כמה שורות לערב פסח, אומר רבינו דכיון שתענית בכורים בערב פסח אינו חיוב רק מנהג, אפשר לסמוך גם על זה, [וה' משמע מדבריו דבמקום שצריך לסיים מסכת מן הדין, לא בירא שיוכל להשאיר כמה שורות מסוף המסכת לזמן שרוצה, אלא רק כשסיים עכשיו בסדר לימודו את המסכת].

"שיחו בנפלאותיו" - "מזמור לתודה"

אודה ה' מאד בפי, ובתוך רבים אהללנו. על רחמי וחסדי הגדולים, שלפני עשר שנים - בימים אלו, בדרכי לדבר מצוה, הצילני בכ"חוט השערה" מנפילה גדולה רח"ל. אילו פינו מלא שירה כים, ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע וכו' וכו', אין אנו מספיקין להודות ולהלל, ונא אל תשנו ה' אלוקינו לנצח.

והאיר ידידיו היקר הרה"ג ר' יחיאל קרליבך שליט"א למש"כ במכתב רבי עקיבא איגר [אות י"א] חז"ל על דבר תענית בכורים, גם אנכי דרכי למחות באותם שמכוונים לסיים בכדי לאכול ולהזמין להקרואים, זולת באם באמת אסתייעא מילתא שגמר סדרו בערב פסח אינו מוחה להזמין ת"ח כהוא דעבידנא יומא טבא לרבנן עכ"ל.

עוד ושאל רבינו אם קטן שמסיים מסכת, יכולים לאכול על סמך זה גם בכורות גדולים שלא להתענות.

והשיב דמהני שפיה, דהא מקיים מצוה בלימוד, והוי סיומ של דבר מצוה.

וכן עלתה שאלה אם מי שלא הוציא בפיו את כל המסכת, רק לפעמים קורא במחשבה לחוד, אם זה נחשב לסיים. ואמר דמקצת בדיבור ומקצת במחשבה מסתמא מהני, דהא גם במחשבה מקיים מצוה, כדאמרין ובהם "נהגה" יומם ולילה, והגיון היינו במחשבה, [עי' עד"ז בביאור הגר"א או"ח סי' מ"ז ע"ט].

ביעור מעשרות

בערב שב"ק צ, יש לראות לבער את המטבעות שחיללו עליהם מעשר שני.

וכבר נהגו להשליכן לים, והי' רבנו משתדל בזה לראות שיקחו את מטבעותיו לאלו המשליכים בהם.

וצריך לראות להפריש מעשר שני מכל הדברים שבבית, עד ערב שב"ק, כי אח"כ אין לו מטבע, [רק אם הוא משייך למשמרת המעשרות או לקרן המעשרות שמשיירים מטבעות].

"חרפת" השבת!

בימים אלו התרעו רבותינו גדולי הדור שליט"א על "הפירצה הנוראה" בימים אלו, בענין חילולי שבת בפרהסיא רח"ל.

וראוי להביא מש"כ רבותינו זצוק"ל במכתב על החיזוק "לחרדים בדבר ה'", שלא ללכת למקומות הפתוחים בשבת רח"ל.

וזל: כן ידוע שענין שמירת שבת כ"כ חביב בעיני הקב"ה ולהיפך זה מאד שוא.

והנה בזמן האחרון חוצים לעשות חיזוק שלא יעשו דברים במקומות שידוע שמחללים שבת בפרהסיא. וע"פ רוב זה דברים כגון טיולים וכנהנה, דברים שאין זה נוגע לחיי אדם, ובכל זאת לחלק מהציבור אשר שייכים לשומרי תורה ומצוות קשה לומר על זה, ושוכרין מקומות אשר מחללים שבת, זה מוכיח שענין השבת לא תופס כ"כ מקום חשוב, ומסתפק במה שהוא בעצמו אינו מחלל שבת, וזה מהדברים אשר צריך לקבל לא לבזות את השבת כ' תמוז תשס"ו

יוסף שלו אלישיב

אהרן י. לייב שטיינמן, יוסף שלו אלישיב ובנותן עיני, שאמר לי רבנו, שאפילו אם נותנים לו להשתמש במקומות אלו [כגון סירות באגם וכדו'] "בחינם" ג"כ יש להימנע!

וה' הטוב ירחם על פליטת עמו ישראל, שיתעוררו כולם לחזור בתשובה שלמה, ונזכה שישמרו "כולם" שבת קדשנו, ותבוא פדות גאולתנו בב"א.

"אוהבים דבריה" - ודבר דבר

דרשו חז"ל הק' "שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול". וכמה פעמים כשרצו חיזוק, הציע רבנו להתחזק בהיות מדבור של חול בשבת, והראה בתוס' (שבת ק"ג ע"ב) דאף מדברים "תרים" בשבת יש להיזהר.

וכך כ' רבנו במכתב חיזוק [י"ב חשון תשע"ב], ושמירת שבת קודש בין בציוויה, והן לנצל הזמן בלמוד התורה כמו שאמרו ששבת היא זוג של התורה, כדאיתא במדרש כמבואר בטור סי' ר"צ אמרה תורה לפני הקב"ה רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו זה רץ לשדהו אני מה תהא עלי, אמר לה יש לי זוג שאני מזוג לך ושבת שמו שהן בטלין ממלאכתן ויכולין לעסוק בה.

ומובא בתוס' שבת דף קי"ג ע"ב רשב"י הוה לי סבתא דהויא משתעיא סגי אמר לה שבתא, הויא שתקא, והוסיפו משמע שאדם צריך יותר ליזהר מלדבר דברים שלא צריכים, ובקושי התייר לומר שלו בשבת.

עכ"פ כל אחד יתחזק בשמירת הדיבור, ואצ"ל בשמירת שבת כראוי, ובזכות שבת ושמירת הדיבור נזכה להסיר חרון אף מעמו, ונזכה לכל טוב סלה, ע"כ.

וכמדומה שבשבת הקרובה מצוי יותר שרוצים לדבר על "תוכנית עבודה" מה שצריך עדיין לעשות בהכנות לפסח, ויש "מאד" להיזהר שלא להיכשל ח"ו באיסור "ודבר דבר".

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת להחברותא הגאון ר' משה יהודה שניידר שליט"א על שמחת הולדת הנכדה בת לבנו הרב שמעון שניידר שליט"א אשר פועל רבות למען הוצאת הגליון, יה"ר שיזכו לגדלה לחופה ולמעש"ט ושירו רוב נחת מכל יו"ח ושמחות עד בלי די